

Особливості та проблеми сучасного етапу інноваційного розвитку економіки України

Решетило В.П., Харківська національна академія міського господарства

У сучасному світі рівень інноваційного розвитку є не тільки одним із найважливіших показників, але й основним ресурсом економічного зростання й геополітичної стійкості країни, що визначає її місце у світовій політиці та економіці. Процес розвитку інновацій носить принципово нелінійний і нерівномірний характер, і саме тому його можна представити у формі хвилі, коли, виникнувши в якійсь точці, поширюється як сама інновація, так і наслідки її використання. Вплив нововведення спочатку наростає, потім стабілізується й, нарешті, затухає.

У сучасних дослідженнях теорії та практики інноваційної діяльності чергування ділових циклів прийнято пов'язувати зі зміною технологічних укладів в суспільному виробництві. Найбільш вагомими чинниками, за якими технологічні уклади відрізняються один від одного, є: відмінності в технологіях, рівнях якості продукції, переважно використовуваних видах енергоносіїв, механізмах управління тощо. Протягом останніх століть в історії технологічно - інноваційного розвитку було 5 хвиль (зараз відбувається 6-та хвиля), в результаті яких утворилося 5 технологічних укладів. Аналіз технологічного рівня розвитку в Україні показує, що технологічна багатоукладність виробництва стає сьогодні однією з головних структурних проблем української економіки. Майже 60% об'єму промислової продукції в Україні приходить на 3-й технологічний уклад, 38% - на 4-й уклад. За випуском продукції вищі технологічні уклади - 5-й і 6-й - складають 4,1%, причому 6-й технологічний уклад, який визначає перспективи високотехнологічного розвитку країни в майбутньому, в Україні майже відсутній (менше 0,1 %).

Різде зниження сприйнятливості вітчизняної промисловості до інновацій обумовлене довгостроковим негативним впливом загальноекономічних проблем, пов'язаних із структурною деформованістю економіки країни, домінуванням в ній низькотехнологічних, сировинних виробництв, які об'єктивно малосприйнятливі до сучасних наукових досягнень, і набагато менш економічно ефективні, ніж виробництва високотехнологічної укладності. Економічні реформи (приватизація, трансформація податкової, кредитної та інших економічних систем) проводились в Україні без врахування науково-технологічного фактору і його впливу на конкурентоспроможність вітчизняної продукції. В результаті цього, а також внаслідок послаблення дії інноваційних чинників за умов значного відставання інституціональних перетворень та надмірної відкритості економіки за роки реформ суттєво зросла структурна розбалансованість економіки.

Аналізуючи систему впровадження інновацій, більшість дослідників використовує лінійну модель, яка виглядає як поступовий процес переходу від

розробки інновації до її доопрацювання або перевірки, й впровадження інновації у виробництво. Але з урахуванням сучасного стану економіки країни та стану промисловості можна вважати, що лінійна модель не відповідає умовам ринку. Лінійна модель - це лише перше наближення до реальної мережі взаємозв'язків і взаємовпливу суб'єктів і об'єктів інноваційного процесу, який насправді є інтерактивним практично на всіх етапах трансферу технологій. Можна вважати, що імпульсом для розробок може служити будь який з елементів лінійної моделі, тобто пряма лінійна послідовність взаємозв'язків не коректна. Інновації можуть мати іншу послідовність, наприклад: прикладні розробки чи дослідження можуть спонукати до наукових пошуків, або нова продукція потребує наукових досліджень чи лабораторних випробувань. Тому в сучасних умовах необхідно переходити на нелінійну модель інноваційного циклу, лише з урахуванням якої можливо забезпечити ефективне використання науково-технологічного й інтелектуального потенціалу України.